

‘Het bedrijf stond bol van afvalwater’

Top Moerdijk staat bij het waterschap Brabantse Delta en politie bekend als een hardleers bedrijf. Jarenlang mengt het illegaal grondstroom en loost het afvalwater op de sloot. Politie Midden en West Brabant heeft het strafrechtelijk onderzoek net afgerond. „De advocaten hadden zoiets van: even horen en klaar, maar dat pakte anders uit.”

Met een meetlatje in de hand staat politieman Hans Geppaart gebogen over een uitgevouwen plattegrond van Top Moerdijk, een bedrijf dat vervuilde grond tijdelijk opslaat op industrieterrein Moerdijk. Het bedrijf, een van de acht vestigingen van Van Bantum Recycling Centrale (BRC), heeft een forse omvang, heeft de politieman net gemeten: 380 bij 250 meter. Dat heeft zijn weerslag op de kaart die zo'n beetje twee vergadertafels in beslag neemt van Geppaarts kantoor in het politiebureau van Zundert. Daar doet het hoofd van het Regionaal Milieuteam Midden en West Brabant

het politieonderzoek uit de doeken naar de bedrijfsactiviteiten van Top Moerdijk, dat al in 2007 begon. Geen spannend verhaal, zo oordeelt de politieman, maar wel een verhaal van consequent en langdurig bewijsmateriaal verzamelen.

Vanaf november 2007 observeren twee politiemannen en een toezichthouder van waterschap Brabantse Delta het bedrijf. Dat gebeurt ongeveer een half jaar lang. De toezichthouders houden in de gaten wat er wordt aan- en afgevoerd, hoe het acceptatiebeleid is en hoe de grond-

stromen over het terrein worden verdeeld. Daarvoor posten zij in hun auto langs de kant van de weg, lopen ze rondjes rond het bedrijf, maken foto's, voeren onaangekondigd controles uit, en soms gaan ze 's nachts het terrein op om monsters te nemen. Verder hangt een speciaal politieteam twee camera's op om de ingang van het bedrijf in de gaten te houden. De politie wil bewijzen dat het bedrijf stoffen accepteert waarvoor het geen vergunning heeft, grondstroom mengt en 'zwart' afvalwater loost buiten het terrein, terwijl dit per tankwagen moet worden afgevoerd. Of, in het jargon van het strafrechtelijk onderzoek, „het in werking hebben van een inrichting zonder vergunning, dan wel het uitbreiden van de inrichting zonder vergunning en het lozen van terreinwater zonder vergunning”, aldus Geppaart.

Foto links: De ingang van Top Moerdijk, een vestiging van Van Benthum Recycling Centrale, werd lange tijd nauwlettend door de politie in de gaten gehouden.

Foto rechts: De opslagvakken zijn duidelijk zichtbaar op het terrein van Top Moerdijk. Regenwater dat op de vervuilde grond viel, stroomde vervolgens vervuild van het terrein af, of belandde in de riolering.

Hardnekkige smeerpots

Het begin van het strafrechtelijk onderzoek in november 2007 komt niet zomaar uit de lucht vallen. Een naburig bedrijf heeft geklaagd over het afvalwater dat van het terrein van Top Moerdijk afstroomt. Bij het waterschap heeft Top Moerdijk een kwalijke reputatie van hardnekkige smeerpots opgebouwd. Toezichthouder Rien Verstallen van het waterschap kan zich de eerste keer nog herinneren dat hij er kwam, in maart 2006. „Ik schrok van de bedrijfstoestand. Die was abominabel. Het hele bedrijf stond bol van het afvalwater”, vertelt hij. Het afvalwater, dat zware metalen bevat en op de ene plek een heel lage pH-waarde (1) heeft en elders weer een heel hoge pH-waarde (14), stroomt van het bedrijfsterrein af, de bodem in of naar aangrenzende bedrijven. „Onvoorstelbaar dat je dat als bedrijf kunt doen.” Samen met de regionale milieudienst begint het waterschap destijds een opsporingsonderzoek. Op het bedrijf lijkt dat geen indruk te maken. Verstallen: „Gedurende 2006 en 2007 merkten wij dat de overtredingen bleven doorgaan. Toen hebben wij met bestuursdwang het bedrijf verboden afvalwater te lozen.” In november 2007 wordt het bedrijf voor zijn milieuovertredingen veroordeeld. De problemen houden echter aan. In oktober 2007 begint een tweede opsporingsonderzoek, ditmaal vanuit het regionaal milieuteam Midden en West Brabant.

Van de Provincie Noord-Brabant heeft het bedrijf een milieuvergunning gekregen en van waterschap Brabantse Delta een Wvo-vergunning. Kunnen zij geen vuist maken en zo een strafrechtelijk onderzoek overbo-

dig maken? Verstallen wijst erop dat Brabantse Delta alle middelen uit de kast heeft gehaald om Top Moerdijk te laten naleven. Niettemin blijft het bedrijf doorgaan met illegale praktijken. Geppaart: „Wij hebben observaties gedaan, overdag en 's nachts. De provincie heeft in die periode ook gecontroleerd, maar dat heeft niet die overtredingen gezien die wij hadden geconstateerd. Dus dat is wel bijzonder.” Bovendien heeft de politie meer instrumenten in handen. „Wij kunnen meer doen dan de provincie: inbeslagneming van de administratie, de twee dagen onderzoek op het terrein. Dat is voor een bestuurlijke toezichthouder niet te doen. Die moet maar geloven wat er op papier staat. Juist in de administratie en het e-mailverkeer kom je interessante dingen tegen.”

Inval

De twee dagen onderzoek waar Geppaart over rept, betreft een inval in het bedrijf op 20 februari 2008. Dan trekt een milieuteam van pakweg veertig man sterk van politie, waterschap, provincie en het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) het terrein op. De toezichthouders nemen twee dagen lang monsters, nemen de boekhouding in beslag en horen de vijf medewerkers van het bedrijf. „Om zo zicht te krijgen op de normale gang van zaken”, vertelt Geppaart. En die gang van zaken is volgens hem opmerkelijk, zo blijkt uit het e-mailverkeer. „Dan werd er gevraagd om een bepaalde soort grond te leveren en dan werd geantwoord: ‘pak maar uit dat en dat vak, dat lijkt er wel op’. Ook zie je uit de facturering wat er werd aangeleverd. Facturen kloppen over

het algemeen wel. De vrachtbrieven daarbij waren er in het algemeen wel, maar de hoeveelheden klopten niet altijd. Wat wij met name zagen, was dat partijen grond werden gemengd. Dat mag totaal niet, maar gebeurde structureel.”

Verder blijkt tijdens de inval dat het riool verstopt is en worden rondom het terrein hoge concentraties nikkel en zink aangetroffen. „Ze reden daar rond met een grote giertank om grond te besproeien tegen verwaaaien. Maar het riool werkte niet. Er moest eigenlijk verschil zijn tussen schoon, grijs en zwart water. Maar dat verschil wás er niet meer. Daardoor werd de verontreiniging gewoon weer opgebracht.”

Zo komt vervuild water terecht op schone grond die ook op het terrein wordt opgeslagen. Die raakt daardoor opnieuw vervuild. „Wat ik bijzonder vond”, zegt Geppaart, „is dat mensen zó opgaan in de bedrijfscultuur, dat ze niet beseffen waar ze mee bezig zijn.”

Opsluiting

Het zes maanden durende politieonderzoek leidt ertoe dat directeur Van Benthum en de bedrijfsleider zich op 24 november 2008 moeten melden op het politiebureau. Johan Geleijns, operationeel chef van het onderzoek, heeft het nog helder op zijn netvlies staan. „De advocaten hadden zoiets van: ‘even horen en klaar’, maar dat pakte anders uit.” Justitie besloot tot aanhouding en inbewaringstelling „gelet op de stelselmatigheid van de overtredingen en eerdere veroordelingen”, licht Geleijns toe. „Ik denk dat ze dat is tegengevallen.” De langere opsluiting – de mannen zitten respectievelijk elf en twaalf dagen

>>

Politie­man Hans Geppaart: „Wat ik bijzon­der vond is dat men­sen zó opgaan in de bed­rijfs­cul­tuur dat ze niet beseffen waar ze mee bezig zijn.”

vast – stelt de politie bovendien in staat om werknemers te horen, zonder dat deze door de directeur of de bedrijfsleider worden beïnvloed. De werknemers zijn volgens Geleijns namelijk bang hun baan te verliezen en kunnen niet vrijuit spreken met de directeur en de bedrijfsleider in de buurt.

De politiemannen weten haast zeker dat hun onderzoek waterdicht bewijs heeft opgeleverd om het bedrijf te vervolgen. Geppaart: „Ik ben er van overtuigd dat we het technische bewijs hebben geleverd voor het in werking hebben zonder een vergunning en voor het overtreden van de Wvo. De verontreiniging bewijzen..., dat wordt een stuk lastiger.” Daarvoor moet namelijk een oorzakelijk verband worden aangetoond tussen de bedrijfsactiviteiten en de vervuiling rondom het bedrijf. En ook al lijkt dat verband logisch, juridisch bewijs daarvoor verkrijgen, is moeilijk.

Overigens is het rond krijgen van technisch bewijs een lastige opgave, laat Geppaart weten. Dat geldt vooral voor de monsternamestrategie. „Het gaat erom dat de monsters die wij genomen hebben representatief zijn voor wat zich op het terrein afspeelt.” Er waren meer valkuilen te omzeilen.

„Het is lastig om je in te perken: als politie wil je er van alles bij halen. Wij kwamen bijvoorbeeld grondstromen tegen waarbij iets niet klopte en dan vraag je je af: is die sanering waar die grondstroom vandaan komt wel conform de regels gebeurd? Je wilt daar dan achteraan, maar dat kan niet. Je moet je focussen op de zaak, jezelf inkaderen. Dat bleek voor sommige collega's best lastig.’

Grote kluit

Voor het milieuteam Midden en West Brabant is het onderzoek naar Top Moerdijk een van de eerste grote kluiten. Geppaart: „Je merkt dat politie en OM zich veel meer op dit soort bedrijven richten. Vijf jaar geleden liepen wij nog achter het bestuur aan, waren we volgend en maakten we pv's op voor minder zware overtredingen. Met de komst van het Functioneel Parket is de politie zelfstandiger en maakt ze haar eigen keuzes op basis van risico-inschattingen. Dat is niet meer alleen de brandblusser die niet gekeurd is, of het fout ingevulde EVOA-document. Er wordt verder gezocht.” Daarin ziet Geleijns kansen voor de politie in andere regio's. „Interessant is dat er acht of negen recyclingbedrijven van Van Bantum zijn. De vraag is: hoe is

de bedrijfsvoering op andere plaatsen? Dat zou ik als officier van justitie wel eens willen weten.’ De operationeel chef heeft al contact gehad met andere politiedistricten, waar deze bedrijven zijn gevestigd, maar dat heeft nog niet geleid tot onderzoek. Eerst moet de zaak Top Moerdijk voorkomen bij de rechtbank, wat in juni 2009 zal gebeuren.

Intussen geniet handhaver Rien Verstallen van het waterschap vooral van de beëindiging van de vervuillende activiteiten. Een direct gevolg van de druk die handhavende instanties op het bedrijf hebben uitgeoefend, zo weet hij. „Er ligt nu niks meer. Dat vind ik het succes van deze zaak.” Hoewel het lang geduurd heeft voordat het zo ver was. Vlak voor de kerst van 2008 heeft Verstallen nog een rioolbuis op het terrein afgesloten. „Moet je nagaan: wij waren daar al tweeënehalf jaar mee bezig.”

Meer informatie: Hans Geppaart, Regionaal Milieuteam Midden en West Brabant, hans.geppaart@mw-brabant.politie.nl;
Rien Verstallen, waterschap Brabantse Delta, m.verstallen@brabantsedelta.nl

Tekst en foto's: Harry Perrée